

MALATYA HALKEVİ ÖNCÜLÜĞÜNDE KUTLANAN 23 NİSAN MİLLÎ HAKİMİYET VE ÇOCUK BAYRAMI ETKİNLİKLERİ (1932-1951)

APRİL 23 NATIONAL SOVEREIGNTY AND CHILDREN'S DAY ACTIVITIES
CELEBRATED BY MALATYA COMMUNITY CENTER (1932-1951)

Mesut AYDIN* ,M. Korkud AYDIN** ,Recep DÜNDAR***

Özet

Halkevleri, 19 Şubat 1932'de kurulan kültür kurumlarıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Halk eğitiminin tamamlayıcı unsurlarından en önemlisi olan bu kurumlar; 1951'e kadar millî bilincin yerleşmesinde etken olan bir halk okulu görevini yerine getirmiştir. Halkevleri 9 şube şeklinde örgütlenmiştir. Bu şubeler Dil Tarih ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kursları, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Müze ve Sergi Şubesidir. Bu şubeler marifetiyle vatandaşlar birçok hususta bilgilendirilmiştir. Halkevlerinin en önemli çalışmalarından biri de Millî Gün ve Haftaların kutlanması yönelik yapılan faaliyetlerdir. Bayramlar vatandaşlar arasında millî birlik ve beraberliği kuvvetlendirmiş, dayanışma ve yardımlaşma duygularını harekete geçirmiştir. Farklı il ve ilçelerin halkeverlerinde aynı coşkuyla kutlanan bu gün ve haftalar Malatya Halkevinde de kutlanmıştır. Kutlamalarda özellikle Dil Tarih ve Edebiyat Şubesi ile Temsil Şubesi büyük katkılar sağlamıştır. Malatya Halkevinde kutlanan millî gün ve haftalar şunlardır: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Türk Dil Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı, 10 Kasım Atatürk'ü Anma ve Atatürk Haftasıdır. Bu çalışmada Malatya Halkevinin Dil Tarih ve Edebiyat Şubesi ile Gösterit (Temsil Şubesi)'nin bir çalışma alanı olarak 23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramı etkinliklerini içermektedir. 23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamalarına ilişkin yapılan çalışmanın amacı ise Cumhuriyetin ilk yıllarında Malatya Halkevinin kültürel alanda yaptığı faaliyetleri ortaya koymaktır. Bu çalışmada, araştırma modeli olarak Literatür taraması yapılmıştır. Tarama sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Halkevleri, Malatya, Hakimiyet, 23 Nisan.*

Abstract

Community Centres, cultural institutions are founded on February 19, 1932. The most important of these institutions are complementary elements of public education in the early years of the Republic; Public education activities until 1951 has brought a significant place. Community Centers are organized in 9 branches. This branch of Language, History and Literature, Fine Arts, Representation, Sports, Social Welfare, Public Schools and Courses, Library and Publication, Peasantism is a museum and exhibition branches. These branches were informed by the ingenuity of citizens in many aspects. One of the most important work of the People's Houses are also made up for activities to celebrate the national day and the week. Holidays strengthen national unity and solidarity among citizens, which has had a sense of solidarity and support to the movement. This day is celebrated with the same enthusiasm and weeks of community centers in different cities and towns were celebrated at the community center in Malatya. Celebrations in particular the representation branch with language history and literature branch has made great contributions. Malatya national days and weeks celebrated in the community center are as follows: October 29 Republic Day, 23 April National Sovereignty and Children's Day, the Turkish Language Day, May 19 Youth and Sports Day, are the celebrations held on the Hatay Motherland annexation. The aim of the work to be done in Malatya Community Center for this celebration, in the early years of the Republic of Malatya community center to reveal his social and cultural activities in this work will

*Prof. Dr. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü

** Okt., Kırıkkale Üniversitesi Rektörlük İnkılap Tarihi Bölümü

***Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü

be done in the literature as a research model. The findings obtained in the scan results will be evaluated.

Key words: *Turkey, Community Centres, Malatya, Republic Sovereignty.*

A-Giriş: Türklerde Millî Gün ve Bayramları Kutlama Geleneği ve Bayram Etkinlikleri

Millî gün ve haftaların kutlanmasına yönelik etkinliklerde kullanılan tarihî, kültürel ve etnolojik malzemelerin belirlenmesinde Tarih ve Antropoloji başta olmak üzere bir çok disiplin etkilidir. Özellikle Antropoloji, insanoğlunun tarihi süreç içerisindeki değişimlerini irdelemiş ve bu süreçte bir çok soruya cevap aramıştır.¹ Her milletin tarihinde, millî ve manevî yönden önemli gördüğü olaylar, günler veya toplum nezdinde önem arzeden tarihî, siyâsî ve edebî şahsiyetler vardır. Bunları, idrâk etmek amacıyla belirlenen gün ve haftalarda bayram kutlamak, anmak veya yas tutmak millet olma bilincinin tabii bir tezahürüdür.

Türk Milleti de tarihin en eski milletlerinden biri olması hasebiyle oldukça zengin bir hatıra ve ortak hafızaya sahiptir. Türklerde tören ve anma etkinlikleriyle bayramlar İslamiyet öncesi dönemden itibaren başlamıştır. Şölen, Sığır ve Yuğ törenleri ile başlayan süreç Türk destan metinlerinde çok açık bir şekilde ifade edilmektedir. Bu cümleden olmak üzere Türk tarihinin destansı dönemlerinden itibaren zihninde yer etmiş olan “*Ergenekon*” yok edilmek istenen Türk milletinin simgesel olarak yeniden var oluşunun, dirilişinin çok önemli hatırası ve tarihî bir dönüm noktasıdır. Göktürkler döneminde yaşanan Çin esâreti, Uygurlar döneminde yaşanan ve toplumu göçe sürükleyen büyük kıtlık, Moğol istilâsı ve yaşanan acı hatıralar, Dandanakan, Malazgirt ve İstanbul’un fethiyle sonuçlanan zaferler, buna karşın Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde Karlofça Barış Antlaşması’yla başlayan ve sürekli göçleri beraberinde getiren yenilgiler, yarattığı hayal kırıklıkları ve hüzün, Türk Milletinin zihninde, gönlünde yer etmiş, iz bırakmış acı, tatlı hatıraların sadece birkaçıdır. Yine Türk Milletinin tekrar dirilmesinin, ayağa kalkmasının bir ifadesi olan Çanakkale destanı ve Türk İstiklâl Mücadelesi’nin de ayrı bir yeri ve önemi vardır.

“*Büyük insanları büyük milletler yaratır*” düsturundan hareketle Türk Milletinin nezdinde hak ettiği şekliyle itibar kazanmış önemli kahramanlar ve şahsiyetler de millî hafızanın önemli simgeleridir. Mete(Mau-tun), Kürşat, Oğuz Han, İlteriş(Kutluğ) Kağan, Bilge Kağan, Dede Korkut, Alparslan, Osman Gâzi, Fatih Sultan Mehmet, Kanunî Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, II. Abdülhamid ve Gâzi Mustafa Kemal Atatürk gibi simâlar, Türk Milletinin zihninde ve gönlünde yer etmiş önemli kahraman ve şahsiyetlerden sadece bir kaçıdır.

Bayram, tören, anma ve yas günleriyle ilgili törenler, millî devletlerin ortaya çıkışıyla birlikte yeniden şekillenmeye başlamış ve bu durum siyâsî gücün veya iktidarların meşrûyetlerini teyit etmek için önem verdiği gün ve haftalar haline gelmiştir. Söz konusu bayram, tören, anma ve yas günleri o ülkenin yönetim biçiminin demokratik, otoriter veya totaliter oluşuna göre şekillenmekte, törene verilen önem rejimle halkın kaynaşmasını sağlamada bir araç olarak kullanılmaktadır.

¹ E. Koçoğlu, “Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Antropoloji”, *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, Ed.: Refik Turan-Tahsi Yıldırım, Ankara, 2016, ss.325-355, s.326 vd.

Ayrıca millî dayanışma ve toplumsal düzeni sağlamada ve sürdürmede, millî bilinç ve karakteri güçlendirmede, halkın eğitilmesinde de törenlerin önemli bir yeri vardır.²

Türk devlet geleneğinde bu sürece bağlı olarak millî hafızanın canlı tutulması amacıyla düzenlenen etkinlikler, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında önem kazanmış, II. Abdülhamit döneminden itibaren dinî bayramlara ek olarak millî bayramlar, millî marşlar ve millî günler düzenlenmiştir.³ Amaç, Osmanlı Devleti'nin çözülmeye başladığı dönemde devleti meydana getiren toplumsal çatıyı koruyabilmek, toplumu bir arada tutabilecek bir harç oluşturmak gayreti idi. Tam anlamıyla başarı sağlanamasa da, İkinci Meşrutiyet döneminde Türkçülük fikri etrafında toplanan aydınlar ve İttihat ve Terakki yönetimi, milletin katılacağı ve heyecan duyacağı, nesilden nesile aktarılacağı, millî duyguları canlı tutabilecek millî bayramlar ve günler ihdâs etmişlerdi.

Bu konuda verilebilecek ilk örnek Ergenekon Bayramı'dır. Millî Mücadele döneminde bu bayrama ilişkin bizzat Mustafa Kemal Paşa'nın da katıldığı resmi geçitler düzenlenmiş, daha sonra millî bayramlar arasında unutulmasına karşın milletin hafızasında "*Mart Dokuzu*" veya "*Nevrûz*" gibi adlarla günümüze kadar yaşatılmıştır. Ergenekon Bayramı'nın hatırası olarak Atatürk döneminde çıkartılan 5 ve 10 liralık kâğıt banknotlar, bu bayramın en güzel hatıralarından biridir.⁴

Bir milli bayram ise 10 Temmuz Hürriyet Bayramı'dır. II. Meşrutiyetin ilan edildiği 23 Temmuz (10 Temmuz) gününün "ıyd-i millî" yani millî bayram olarak kutlanması kararlaştırılmıştır.⁵ Başlangıçta Hürriyet Bayramı olarak anılan bu bayram, geniş bir katılımı kutlanırken, Birinci Dünya Harbi sırasında ve Millî Mücadele döneminde ülkenin işgâl altında olması nedeniyle 1919-1920 yıllarında kutlanması mümkün olmamıştır. 10 Temmuz Millî Bayramı, Millî Mücadele yıllarında hürriyet ve bağımsızlık fikirlerinin de sembolü olmuştur. Özellikle Erzurum Kongresi'nin 23 Temmuz gününde açılması bu hatıranın canlı tutulmasının önemli bir örneğini oluşturmuş; 27 Mayıs 1935 tarihine kadar kutlanmıştır.

Resmî olarak kabul edilmemiş olmakla birlikte Osmanlı Devleti'nin kuruluş günü olarak idrâk edilen 30 Aralık İstiklal-i Osmanî günü⁶, 2 Mayıs ta kutlanan Çocuklar

2 İ. Tekeli, *Bir Toplumsal Anlatım ve Katılım Biçimi Olarak Kutlama Şenlikleri, Bir Çağdaşlaşma Projesi Olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 Yılı*, 1997, s.1 vd.

3 Bkz., Selim Deringil, *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji*, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul, 2002.

4 Bkz. Cüneyt Ölçer, *Cumhuriyet Dönemi Türk Kağıt Paraları (1923-1983)*, İstanbul, 1983.

5 *Meclis-i Mebusân Zabıt Ceridesi*, C.5, Devre:1, 5 Temmuz 1909 (23 Haziran 1325), Ankara, s.175; *Düster*, 2. Tertib, C.I, Ankara, s.351.

6 M. Şahingöz "Osmanlı'dan Millî Mücadele'ye İstiklâl-i Osmanî Günü Kutlamaları", *Osmanlı, Yeni Türkiye*, C.1, Ankara, 1999, s.194.

Bayramı, ilki 1916'da yapılan İdman Bayramı⁷ ve Amele Bayramı⁸ kutlamaları gibi etkinlikler de verilebilecek örnekler arasındadır.

Yeni Türk devletinin ilk bayramı 23 Nisan Millî Hâkimiyet Bayramı'dır. TBMM'nin açılışının birinci yıldönümünde bu günün "ıyd-ı millî" olarak kutlanması kararlaştırılmış ve günümüze kadar devam eden millî bayramlardan ilki olmuştur.⁹

Millî Mücadele döneminin ilk yıllarında 1 Kasım 1922 tarihinde ilgâ edilen saltanatın yerine tesis edilen millî irâde ve millî hâkimiyet fikrine istinâden 1923'ten itibaren kutlanan 2 Kasım "Hâkimiyet Bayramı" veya "Millî Saltanat Bayramı" da yeni dönemin ilk tecrübelerden biridir.¹⁰ Bundan başka 21 Mart Toprak Nevruz Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 26 Eylül Dil Bayramı ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı gibi millî bayramlar ve günler ihdâs edilmiştir.¹¹ 27 Mayıs 1935 tarihinde de "Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun" çıkartılarak bayramlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu yeni düzenlemenin 1. Maddesinde "ulusal bayram yalnız Cumhuriyetin ilân edildiği 29 ilk teşrin günüdür. Türkiye'nin içinde ve dışında devlet adına yalnız o gün tören yapılır" denilmiş, 2. Maddenin B fıkrasında da 23 Nisan bayram gününün "Ulusal Egemenlik Bayramı" olarak teyid ve tescili yapılmıştır.¹²

B-23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri

Büyük Millet Meclisi'nin açılışının birinci yıldönümü olan 23 Nisan 1921 günü, Sinop Milletvekili Hasan Fehmi Bey'in başkanlığında toplanan BMM oturumunda Saruhan Milletvekili Refik Şevket Bey ve on bir arkadaşı ile İçel Milletvekili Şevket Bey ayrı ayrı birer önerge vererek 23 Nisan gününün Millî Bayram sayılmasını

7 İttihat ve Terakki Cemiyetinin önderliğinde kurulan paramiliter gençli örgütlerinden 1913'te kurulan Türk Gücü'nün katkılarıyla başlatılan gençlik faaliyetleri 1914'te Osmanlı Güç Derneğiyle devam etmişti. Süreç, 1916'da kurulan Osmanlı Genç Dernekleriyle devam ederek 1916'da ilk İdman Şenlikleri yapılmıştır. 12 Mayıs 1916'da Kadıköy'deki Papaz Çayırı olarak bilinen yerde, İttihatspor Sahasında (bugünkü Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadi) İdman Şenliği düzenlendi. Şenlikler, dönemin Maarif Nezareti Müfettişi olan Selim Sırrı Tarcan'ın katkılarıyla düzenlenmiş ve gençlerin talim esnasında söyleyecekleri bir marşın hazırlanmasını da sağlamıştır. İveçli Feliks Krling'e ait olan bir marş Tarcan'ın çabalarıyla Türkçeye uyarlanmış ve "Dağ Başını Duman Almış Marşı" olarak günümüze kadar söylenen bir marş da hazırlanmıştır. Bu hususta daha geniş bilgi için bkz., Nevin Yurdsever Ateş, "Resmen Bayram Olmadan Önceki 19 Mayıs Kutlamaları", *Toplumsal Tarih Dergisi*, S. 113, (Şubat 2011), İstanbul, 2011, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.34-37; Erol Akcan, *İttihat ve Terakki Fırkasının Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, TTK Yayınları, Ankara, 2015.

8 Amele Bayramının ilki Osmanlı sınırları dâhilinde 1909'da Üsküp'te ve Başkent İstanbul'da ise 1912'de kutlanmaya başlamıştı. İlk kitlesel hareket de 1 Mayıs 1921'de Kadıköy'de kutlanmıştır. TBMM Hükümeti tarafından da 17 Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresinde 1 Mayıs'ın Türkiye İşçileri Bayramı olması benimsendi. A, Afetinan, *İzmir İktisat Kongresi*, TTK Yayınları. , Ankara, 1982, s.51 vd; Baki Sarısakal, 1 Mayıs Amele Bayramı, s.1-3, bakisarısakal.com/(erişim tarihi 15 Aralık 2016); Aziz Çelik-Zafer Aydın, Gelenekten Geleceğe 1 Mayıs: 1886-2007, www.emo.org.tr/ekler/8511e767850342e_ek.pdf?dergi=960 (erişim tarihi 15 Aralık 2016)

9 Fahri Taş, *Türk Meclislerinin Kabul Ettiği Bayramlar, Türkler 16*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, ss.352-362, s.356 vd.

10 Rauf Orbay'ın *Hâkimiyet Bayramı* ve Burdur Milletvekili İsmail Subhi Bey'in *Millî Saltanat Bayramı* adıyla Lâyiha Encümenine gelen ve yapılan düzenlemelerden sonra Encümençe Meclis'e sunulan ve Kabul edilen kanun teklifleri için bkz., *TBMM Zabıt Ceridesi*, 3, II. Devre (24 Teşrin-i evvel 1339), Ankara, s.7-9

11 B.S. Bolat, *Millî Bayram Olgusu ve Türkiye'de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2012.

12 27 Mayıs 1935 tarih ve 2739 numaralı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun, Resmî Gazete'de 1 Haziran 1935 tarih ve 3017 sayıyla yayınlanmıştır.

istemişlerdir.¹³ Birinci önerge, millî tarihe başlangıç teşkil eden bu günü milletin hatırasında sürekli yaşatmak için milli bayram sayılması ve Genel Kurulun bu kanun tasarısını encümenlere göndermeyerek hemen görüşülmesini ve kabul edilmesini önermektedir. İkinci öneri, Büyük Millet Meclisinin 23 Nisan tarihinde Türk Milletinin geleceğine el koyduğu tarih olarak bu günün millî bayram olarak kutlanması yönünde bir öneri idi. Ne var ki, bu öneriyi olumsuz addeden vekiller de olmuştur. Bunlardan biri konya milletvekili Vehbi Efendi idi. i Vehbi Efendi, *“Millî gâyemizin oluşumuna başlangıç olan bu gün, Milletimiz için gerçekten kutlu bir gün ise de ancak düşmanlara kuvvetimizi gösterip İzmir’i, Bursa’yu yeniden aldığımız gün”* bayrama kavuşacağımızı, gösteriş ile milletin maneviyâtını kuvvetlendirmenin mümkün olamayacağını, milleti bu şekilde gösterişlerle değil i’tikat yönünden yukarı kaldırmanın çaresine bakılmasını ve böyle bir kanuna ihtiyaç olmadığını söylemiştir.

Kırşehir Milletvekili Yahya Galip Bey, Vehbi Efendi’in sözlerine karşılık olarak: *“Eğer Millet sizin düşüncenizde olsa idi, bu Meclis toplanmazdı. Bu, öyle mutlu bir gündür ki, millet kurtuluş beratını o gün almıştır ve inşallah sonsuza kadar böyle devam edecektir. İzmir’i de alacağız. Bursa’yu da alacağız. Onun için de bir gün yapacağız. Hoca Efendi Hazretleri, bu günü semâdaki melekler bile kutluyor, siz niçin kutlamak istemiyorsunuz? İnsaf, Hoca Efendi insaf!... Sizi buraya İngilizler gönderdi. Siz kendiliğinizden gelmediniz. Evet bu bir gerçektir. Efendi Hazretleri, buraya İngilizlerin vasıtası ile ve aynı zamanda özel trenle gelmişti.”* diye cevap vermiş ve tepkisini dile getirmiştir. Tansiyonun yükselmesi üzerine oturm başkanı, Yahya Galip Bey’den sözünü geri almasını istemiş, Yahya Galip Bey konuşmasına devamla *“Ben kimseye hakaret etmiyorum. Ancak ne zaman bir mutlu gün olur, memleketin sevinçli anları olur, bunun içine İslâm ahlâkını sokarlar. Bizim istediğimiz de İslâm ahlâkı tamamiyle gerçekleşsin, bunda noksan hareket var ise şeriatın göstermiş olduğu yol doğrultusunda bunlar da tedib edilsin. Ancak hergün, her fırsattan yararlanarak temcit pilavı gibi bunu tekrarlamaktan ne çıkar?..”* diyerek sözlerini tamamlamıştır.

Saruhan Milletvekili ve İktisat Vekili olan Mahmut Celal Bey (Bayar) uzun bir konuşma yaparak, mütârekenin imzalanmasından sonra memleketin içinde bulunduğu durumu, işgâlleri, Türk Milletinin hayatına namusuna, geleceğine yapılan tecâvüzleri anlatmıştır. Anadolu’dan bir sesin *“bu millet tutsak edilemez”* diye bağırması üzerine yer yer direnişlerin başladığını, 15 Mayıs 1919’da İzmir ve 16 Mart 1920’de İstanbul’un işgâliyle Anadolu ihtilâlinin başladığını ve nihayet Büyük Millet Meclisi’nin toplanarak mutlu sona doğru sağlam adımlar atıldığını söyleyerek; *“ricâ ederim bu, bütün İslâmlar için büyük bir gün değil midir? O halde bu günün lâyük olduğu şekilde kutlanması için fazla söylemeyeceğim”* demiştir.. Trabzon Milletvekili Ali Şükrü Bey de Vehbi Efendiyi savunmak istemiş, Vehbi Efendi ve kendilerinin buraya millet tarafından gönderildiklerini, ancak işin başında olduklarını, boyunlarına takılan esâret halkasını elbet bir gün söküp atacıklarını, 23 Nisan’da burada toplandık diye *“bu günü kendimize bayram yaptık, millet, siz de bayram yapın”* demenin uygun olmayacağını söylemiştir. Bu konuşma sonrasında Malatya Milletvekili Fevzi Efendi’nin, *“yanlış düşünüyorsunuz”* uyarısı üzerine sözlerine devam eden Ali Şükrü Bey, *“Millet tutsaklıktan kurtulup İstanbul’a, Edirne’ye, İzmir’e, Bursa’ya kavuştuğu zaman bu bayramı kutlayacaktır.*

13 TBMM Zabıt Ceridesi, 23 Nisan 1337 (1921), 24. İçtima, 1.celse, C. 10, Ankara, 1958, s.70 vd.

Bizi bu başarıya eriştiren, 23 Nisan'da bizi buraya toplayan millettir. Bunu kendimiz için önermeyelim. Kaldı ki, önümüzde açılacak tehlikeli yollar vardır. Bunu, gâyemizin gerçekteştiği güne birakalım, burada toplandığımız günü kutlasın ve şenlik yapsın." diyerek sözünü bitirmiştir. Önerge hakkında söz alan Bursa Milletvekili Muhittin Baha Bey de "22 Nisan 1920 günü bize hiyânet etmiş, Hilâfet ve Saltanata saldırmış bir adam ve yoldaşları vardı. Millet başsızdı. Dışarıdaki hükümetler, milleti kurtarmak için öne atılanlara âsi diyordu. Yer kapmak için ortaya atılan adamlar diyordu. Herkes bu iş ne olacak diye düşünüyor, ağlıyor, birbiri ile dertleşiyordu. 23 Nisan'da millet, vekillerini burada topladı. Meclis, milli davayı eline aldı. Milletin duygularına tercümân olarak işe başladı. Çok işler de başardı. Bunlar, bizi buraya gönderenlerin göğüslerini kabartacak bir düzeydedir" diyerek başarılan işleri uzun uzadıya anlatmış ve sözlerini "Binaenaleyh 23 Nisan günü, bu milletin, özgür ve bağımsız Anadolu'nun sonsuza kadar milli bir bayramıdır" diye tamamlamıştı. Kırşehir Milletvekili Müfit Efendi de söz alarak, 23 Nisan'ın kutlanacak bir gün olması üzerinde durmuş ve "iki gün önce Afgan Elçisi Sultan Ahmet Han, beni karşılığıkları sırada: [elli yedi gündür yoldaydım ve bütün gücüm ile 23 Nisan'da Ankara'da bulunmaya gayret ettim. Çok şükür bugün buradayım. Ben ve Afgan İslâm halkı, Cenâb-ı Hakk'ın bizi bu başarıya ulaştırmamasından dolayı sevinçliyiz. Bu günü, İslâm'ın mutlu günü olarak kutsamalı ve her bayramdan daha saygı değer olarak kabul etmelidir]" dediğini aktardıktan sonra Meclistekiler tarafından hararetle alkışlanmıştı. Söz alan önerge sahibi Refik Şevket Bey, amaçlarını açıklamak üzere kürsüye gelmiş ve duygularına tercümân olan Müfit Efendi'ye teşekkür ettikten sonra "...arkadaşlarla birlikte bunun oy birliği ile kabulünü önerdik. Tutanak dergileri ortada. En ufak meselelerde uzun tartışmalar yaptık. Fakat hiç bir meseleden dolayı birlik ve beraberliğimizden ayrılmadık. Bu kubbenin altında ne zaman ki, millete hayat verecek bir mesele söz konusu oldu, hiç kimse el kaldırmak zahmetinden kendini esirgemedi. Aynı ümit ve aynı amaç idi ki, koca tarihi ihyâ etmek şerefini, koca bir tarihi yeniden yaşatmak görevini üzerine alan Meclisimiz bu günü elbetteki takdir ve takdis edecek ve bunu geleceğe armağan bırakacaktır. İşte bu düşünceyledir ki, Yüce Meclise oy birliği kabulünü önerdik. Aramızda bu öneriyi kabul etmeyen kimse yok. Yalnız başaralım, amacımızı gerçekteştirelim, ondan sonra deniliyor. Efendiler, milli gâyenin sınırı yoktur. Her kim bu gâyeyi sınırlandırmış ise o adamın bilgisi gayet noksandır. Ali Şükrü Bey'in daha tamamiyle başarmadık sözü de gerçeği yansıtmıyor. Çok şeyler başardık. Karşımızda bir Ermenistan vardı. Saldırılarını önlemekle kalmadık, ortadan kaldırdık. Bizden ayrılan kardeşlerimizi yuvalarına kavuşturduk. Bütün bu şereflerin, başarıların başlangıcı 23 Nisandır. Sayın milletvekillerinden bu önerimizin oy birliği ile kabulünü ricâ ediyoruz" diyerek sözünü tamamlamıştı. Söz alan önerge sahiplerinden Konya Milletvekili Refik Bey de "...düzenli bir tarihe, parlak ve göz kamaştırıcı bir hayata sahip olan milletimiz hakkında düşmanların bir kanısı vardır. Onlar diyor ki, Türk Milleti bağımsızlığa lâıyk değildir. 23 Nisan tarihinden önce düşmanlarımızın, bizim hakkımızda sürekli tekrar ettikleri bu sözü, bu büyük günü idrâk etmekle yalanlıyoruz ve bunu bugünkü toplantımız çözüme kavuşturmuş ve anlatmıştır ki, Türkler yüzyıllardan beri, bağımsızlığına sahip olmuş, tarihini korumuş ve bu uğurda kanını akıtmaktan, varlığını korumakta her fedakârlığı göstermekten çekinmemiştir. Bugün bu sözü söyleten 23 Nisan toplantısının feyizli sonucudur." diyerek önerinin kabulünü istemiştir. Görüşmeler

yeterli görülmüş, 23 Nisan'ın Millî Bayram sayılmasına dair kanun kabul edilmiştir.¹⁴

Millî Hâkimiyet Bayramı, ilk olarak 23 Nisan 1922'de kutlanmış ve Ankara'da yapılan ilk kutlamalara okul öğrencileri de katılmıştır.¹⁵ Himâye-i Etfâl Cemiyeti de kuruluş gününde "çocuk günü" olarak kabul ettikleri 23 Nisan 1923 Millî Hâkimiyet Bayramı'nda yardım toplamak ve Himaye-i Etfâl rozetlerinin¹⁶ çocuklar tarafından satılmasını sağlamak amacıyla Mustafa Kemal Paşa'nın desteğini alarak bayrama katılma hakkı elde etmiştir.¹⁷

Reis-i Cumhuriyet Mustafa Kemal Paşa'nın Himâye-i Etfâl Cemiyeti'nin faaliyetlerine destek vermesi ile 1925 yılında 23 Nisan; Millî Hâkimiyet Bayramı adının yanında "Çocuk Günü" olarak da kutlanmaya başlamıştı. 1926'dan itibaren gazetelerde "Hâkimiyet-i Milliye Bayramı" yanında "Çocuk Bayramı" başlıklarının da kullanılması halkın nezdinde 23 Nisan günlerinin bundan böyle "Çocuk Bayramı" olarak idrâk edilmesine de vesile olmuştur.¹⁸

Himâye-i Etfâl Cemiyeti de 1927 ilânlarını "23 Nisan Çocuk Bayramı" olarak vermiş ve gazetelerde yayınlanan beyannamesinde "*Millet Meclisimizle millî devletimizin ilk teşekkül ettiği gün, cemiyetimizce çocuk günü olarak tespit edilmiştir. Bize yeni bir vatan ve yeni bir tarih bırakan mübârek şehitlerle fedakâr gâzilerin sıkıntısındaki evlâtları ve bütün himâyeye muhtâç vatan çocukları nâmına kadın, erkek, genç, ihtiyar hatta vakti hâli müsâit çocuklardan, çocuklar için yardım bekliyoruz*" denilmiştir.¹⁹

23 Nisan Çocuk Bayramı, Himâye-i Etfâl Cemiyeti'nin çalışmaları, Mustafa Kemal Paşa ve Hükümetin de katkılarıyla 1929'dan itibaren "Çocuk Haftası" adıyla yedi güne çıkartılmış ve kutlamalarının Türk Ocakları tarafından tertip edilmesine karar verilmiştir.²⁰ 1929'dan sonra kutlanmaya devam eden 23 Nisan Çocuk Bayramı etkinlikleri, 12 Eylül 1980 askerî harekâtından sonra oluşturulan Millî Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği "17 Mart 1981 gün 2429 sayılı Ulusal Bayramlar ve Genel

14 TBMM Zabıt Ceridesi, 23 Nisan 1337 (1921), 24. İctima, 1. Celse, C.10, Ankara, 1958, s.70 vd; *Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 – 1923*, C.I., Ankara, s.660-663; Karar, 2 Mayıs 1921 tarihli 10 Sayılı Resmî Gazete'de 112 numaralı kanun olarak yayımlanmıştır; Fahri Taş, "Türk Meclislerinin Kabul Ettiği Bayramlar", *Türkler 16*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, ss.352-362, s.356 vd;

15 Mücahit Özçelik, "23 Nisan Çocuk Bayramı'nın Ortaya Çıkışı ve 1922-1929 Yılları Arasında 23 Nisan Kutlamaları", *Akademik Bakış*, C.5, S.9, Kış 2011, ss.265-284, s.266 vd; *Hâkimiyet-i Milliye*, 23 Nisan 1922; *Vakit*, 25 Nisan 1922.

16 Himâye-i Etfâl Cemiyeti Reisi ve o tarihte Kırklareli Mebusu olan Dr. Fuad Umay Bey ve beş arkadaşı 4 Şubat 1922 de TBMM'ne bir kanun teklifi sunmuşlardır. Teklif, kanun olarak çıkmamış ise de Meclis onayı ile mevcut kartpostal ve zarflardan Himâye-i Etfâl Cemiyeti yararına muayyen bir ücret alınması Posta ve Telgraf Müdüriyeti-i Umumiyesine tebliğ edilmiştir. Bkz. *TBMM Zabıt Ceridesi*, D.IV, C.VII, s.29 vd; *Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi*, 23 Nisan 1924, "Bu gün Yavruların Rozet Bayramıdır"; Bu gelişmelerin ardından 23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle Dr. Fuat Bey ve 9 arkadaşı, Şefkat Pulu Kullanılması Hakkındaki kanun teklifini hazırlayarak 9 Nisan 1932 tarihinde Meclis Başkanlığına sunmuşlar ve 20-30 Nisan tarihleri arasında mektup ve telgraflara "Çocuk Şefkat Pulu" yapıştırılmasını istemişlerdi. İstekleri, 1947 numaralı kanunla 11 Nisan 1932'de kabul edilmiş ve 14 Nisan 1932'de yürürlüğe girmişti. *Türk Parlamento Tarihi TBMM IV. Dönem*, C.I, Ankara, 1995, s.751.

17 *Hâkimiyet-i Milliye*, 23 Nisan 1923; Himâye-i Etfâl Cemiyeti, 23 Nisan'larda özel posta pulları, kartpostallar, zarflar çıkartarak şehit ve gâzilerin çocuklarıyla, himâyeye muhtâç vatan çocukları yararına satışını temin etmiş, sokaklarda kumbaralarla dolaşan çocuklar da bağış toplamıştı.

18 *Milliyet* gazetesi, 23 Nisan 1926.

19 *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Nisan 1927.

20 Mücahit Özçelik, a.g.m., s.276; *Cumhuriyet*, 1-2 Nisan 1929.

Tatiller Hakkındaki Kanun”la 1935 tarih ve 2739 sayılı kanun ve bu kanunda değişiklik öngören kanunlar yürürlükten kaldırılmıştı.²¹

1933 yılında çocukları özendirmek amacı ile devlet makamları 23 Nisan günü için kısa bir süre çocuklara verilmiş, ilk uygulamayı Mustafa Kemal Paşa yaparak, cumhurbaşkanlığı makamına bir çocuk oturtulmuş, buna diğer makam sahipleri de katılmış ve bugüne kadar süren bir gelenek başlatılmıştır.

1975’te 23 Nisan kutlamalarına TRT de katılarak etkin rol üstlenmiş, 1978’de TBMM’de çocuk parlamentosu oluşturulmuş, 1985’te TBMM’nin daveti ile dünyanın değişik yerlerinden, farklı din, dil ve milletten çocuklar Ankara’da toplanarak, “Dünya Barışı” için etkinlikler gerçekleştirmişlerdi. 1979’da Unesco 23 Nisan’ı “Dünya Çocuk Günü” ilân ederek kutlanmasını istemiş ve UNESCO’nun önderliğinde dünyada çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Buna karşın, Birleşmiş Milletler Örgütü’nde “Dünya Çocuk Günü” tarihi belirlenirken, dünyanın ilk çocuk bayramı olan “23 Nisan” Türkiye’nin tüm ısrarlarına rağmen kabul görmemişti. Bugün Birleşmiş Milletler’in aldığı karar doğrultusunda 4 Ekim, “Dünya Çocuk Günü”, 20 Kasım “Evrensel Çocuk Hakları Günü” olarak kutlanmaktadır.

C-Halkevleri

Bilindiği gibi İstiklal Harbi’nin zaferle sonuçlanmasından sonra yeni kurulan devleti; toplumsal, ekonomik, siyasal ve hukuki alanlarda geliştirmek ve çağdaşlaştırmak amacıyla yeni düzen çalışmaları gerekliydi. Öncelikli olarak inkılâpların halka ulaştırılması ve benimsetilmesi, halk ile aydın arasındaki kopukluğun giderilmesi amaçlanmıştı. Aynı zamanda nüfusun çoğunluğunun kırsal kesimde bulunduğu bir dönemde gençlere okuyup yazabilme yeteneğinin kazandırılması, halka gündelik yaşamda kullanacakları pratik bilgilerin verilmesi, tarım ve hayvancılık alanında halkı bilinçlendirecek bir yapının oluşturulması arzulanıyordu.

Türk Ocaklarının kapatılmasından sonra Partinin halkçılık ilkesini uygulayacak ve halkla bütünleşmeyi sağlayacak bir kurumun hayata geçirilmesi gerekliydi. Dr. Reşid Galib Bey, bu görevi üstlenmiş, 1932 yılı başında Çekoslovakya, Almanya ve Rusya örneklerinden yola çıkarak, Halkevleri adıyla yeni bir kurumun kurulması hazırlıklarını tamamlamıştır.²² Böylece Halkevleri, 12 Ocak 1932 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği tarafından parti örgütlerine gönderilen bir talimatname ile CHP’nin kültür kolu olarak kurulmuş²³, 19 Şubat 1932’de de 14 farklı ilde aynı anda açılmıştır. Bu iller: Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü (İstanbul), Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun’dur.

Aslında bu saydığımız iller sadece açılış tarihinde hazırlıkları tamamlanan halkevleriydi. Diğer taraftan açılışa yetiştirilemeyen ve 24 Haziran’da açılan halkevleri de vardır. Bu halkevleri ise; Antalya, Bilecik, Edirne, Gaziantep, Giresun, Silifke, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Ordu, Rize, Sinop, Şebinkarahisar, Tekirdağ, Trabzon, Van, Yozgat ve Zonguldak halkevleridir. Sonradan

21 *Resmî Gazete*: 19 Mart 1981, Sayı: 17284; Veysi Akın, “23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı’nın Tarihçesi”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Denizli, 1997, S.3, ss.91-96, s.92.

22 Ahmet Şevket Elman, *Dr. Reşit Galip*, Ankara, 1955, s.383.

23 O. Özacın, “Halkevlerinin Dramı”, *Kebikeç*, C.11, S.3, Ankara, 1996, s.87.

açılan halkevleriyle birlikte 1932 yılında toplam Halkevi sayısı 34'e yükselmiştir.²⁴ 1950'lere gelindiğinde ise; ülke genelinde halkevi sayısı 478'e, halkodaları sayısı 4.322'ye kadar ulaşmıştır.²⁵

Halkevleri, toplumun her kesimine hitap edebilmek ve amacına daha geniş mikyasta ulaşabilmek için dokuz şube halinde örgütlenmiştir. Bu şubeler şunlardır:²⁶ Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, Güzel Sanatlar şubesi, Temsil Şubesi, Spor Şubesi, Sosyal Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kursları Şubesi, Kütüphane ve Yayın Şubesi, Köycülük Şubesi, Müze ve Sergi şubesi.

Ç-Malatya Halkevi

Malatya Halkevi, 19 Şubat 1932 tarihinde kurularak resmi açılışı yapılan ilk 14 halkevinden birisidir. Başlangıçta bütün şubelerini açamamış olan Malatya Halkevi, ilerleyen yıllarla birlikte önemli gelişmeler katetmiş 1934 yılında Müze ve Sergi Şubesi, 1936 yılında ise Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesini açmış ve üye sayısını da önemli ölçüde artmıştır. 1937 yılında 36'sı kadın olmak üzere toplam 329 kayıtlı üyesi bulunan Halkevi²⁷ 1938 yılında üye sayısını 398'e yükselmiş olup üyelerin 18'ini de kadınlar oluşturmuştu.²⁸ Malatya mülhakatında 1938'de Arapgir, Adıyaman 1939'da Pütürge ve Darende'de²⁹ Halkevi açılmış, bunları Akçadağ, Akpınar(Adıyaman), Kemaliye ve Kuyucak Halkevleri izlemiştir.³⁰

1940 yılından itibaren halkevi kurulması potansiyeli olmayan kaza merkezi, kasaba ve köylerde halkodaları açılması kararlaştırılıca Kâhta, Hekimhan ve İsmetpaşa Halkodaları açılmış, 1948 yılına gelindiğinde Malatya'da 8 Halkevi, kaza, bucak ve köylerinde de 54 halkodası faaliyete geçmiştir.³¹

Kuruluşundan kısa bir süre sonra 9 şube ile faaliyetlerini sürdüren Malatya Halkevinin en önemli şubelerinden biri Dil Tarih ve Edebiyat şubesi idi. Şube, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Tarama ve Derleme sözlüklerine sözcük derleme çalışmaları yapmış, Derme adıyla Malatya Halkevi Dergisi'ni çıkartmış ve Türk büyükleri için anma günleri tertip etmiştir.³² Ayrıca Halkevi talimatnamesinde de belirtildiği gibi millî gün ve haftalarla ilgili konferanslar, toplantılar ve anma törenleri düzenlemek bu şubenin aslî görevleri arasında yer almıştır. Bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi aşamasında halkevinin diğer şubeleri de etkinliklere iştirak etmiş, özellikle çocuklara ve halka izlettirilen temsiller ve müsâmerelerin hazırlanıp sahnelenmesini de Gösterit Şubesi üstlenmişti.

24 Y. Özdemir, E. Aktaş, "Halkevleri 1932'den 1951'e", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (TAED)*, S.45, Erzurum, 2011, ss.235-262, s.247.

25 Zeki Arıkan, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.6, S.23, 2002, s. 261-264.

26 Nurcan Toksoy, *Halkevleri, Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Ankara, 2007, s.50 vd.; M. Aydın, M. K Aydın, *Türk İnkılâbı Tarihi*, 2. Baskı, Azim Matbaası, Ankara, 2011, s. 345.

27 CHP., *1937 Yıldönümü Broşürü, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı?*, Ankara, 1937.

28 Malatya Vilayeti CHP Başkanlığı, *Cumhuriyetin XV. Yılında Malatya*, 1938, s.23.

29 CHP., *1939'da Halkevleri*, 1939, s.19 vd.

30 M. Aydın, "The Role Of Community Centers in Education Throughout Historical Process and The Example of Malatya Community Center (1932-1951)", *International Conference on Research in Education and Science (ICRES)*, May 19-22, 2016, Bodrum, Turkey, pp.1709-1723, p.1714.

31 M. Aydın, a.g.m..., s.1723 vd.

32 Y. Haykır, V. Çetin, "Malatya Halkevi Dergisi: Derme", *Prof. Dr. Abdulkadir Yuvalı Armağanı*, C.2, Kayseri, 2015.

Yukarıda sözü edilen etkinlikler, önce Türk Ocakları, 1932'den sonra da geniş bir teşkilat yapısına ulaşan Halkevleri marifetiyle düzenlenmiştir. Söz konusu etkinliklere CHP öncülük etmiştir. CHP Genel Sekreterliği'nce takip edilen kültürel politikaları doğrultusunda belirlenen esaslar ve takvime göre halkın millî hafızasında yaşatılması amacıyla etkinlik düzenlenmesi zarurî olan kutlama ve anma törenleri belirlenmiş ve Malatya Halkevince tatbik edilmiştir. Malatya Halkevi'nin bu tür çalışmaları, Cumhuriyet değerlerinin benimsetilip yaşatılması ve üniter devlet yapısının güçlendirilmesi için gerçekleştirilen etkinlikler olup halkın millî bir bilinçle ulaşması hedeflemiştir. Bu cümleden olmak üzere Malatya ve mülhakatındaki Halkevleri de 23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 26 Eylül Türk Dil Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Atatürk'ün ölümünden sonra düzenlenen 10 Kasım Atatürk'ü Anma ve Atatürk Haftası etkinlikleriyle yerli malı kullanılması ve millî varlığın korunmasına yönelik olarak gerçekleştirilen Millî Tasarruf ve Tutum Haftası'nda etkinlikler düzenlemiştir.

1-Malatya Halkevlerince düzenlenen Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri

23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamaları, önce Türkocağı bünyesinde ve 1932'den sonra da Halkevi marifetiyle kutlanmış, çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Söz konusu etkinliklere Himâye-i Etfâl Cemiyeti ile Maarif Müdürlüğü de iştirâk etmiştir. Malatya yerel basınının da zaman zaman önemli katkıları olmuş ve bayram etkinliklerini okurlarıyla paylaşarak kamuoyu yaratmıştır. Fakat, o dönemin iktisâdî ve kültürel durumu göz önüne alındığında yerel basının sesi, oldukça cılız kalmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde gazeteler haftada bir gün yayımlanmış ve belirli bir tarihten sonra da günlük yayımlanmaya başlamıştır. Bu kapsamda Malatya Halkevi marifetiyle kutlanan 23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'yla ilgili bilgiler değerlendirilmiştir.

23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Malatya Halkevi'nce kurulduğu ilk yıldan itibaren CHP tarafından belirlenen kutlama programı dahilinde kutlanmıştır. Söz konusu günde Devlet protokolünün de hazır bulunduğu bayram törenlerinde Malatya'daki mevcut mektepler; başta Lise ve Orta Mektep olmak üzere, Fırat, Gâzi, Cumhuriyet, Ülkü ve İsmet Paşa Mektepleri belirlenen sırada resm-i geçitte yerlerini almışlar ve kendilerini izlemeye gelen ana-babalarıyla birlikte, büyük bir coşku içinde bayramlarını kutlamışlardır. Halkevi de Maarif Müdürlüğüyle işbirliği içinde hem kendi bünyesinde mensuplarına ve halka, hem de okul öğrencilerine yönelik etkinlikler düzenlemiştir. Bunların başında Halkevi Temsil (Gösterit) şubesinde hazırlanan ve sunulan temsiller gelmektedir. Ayrıca, halkın katılımına açık olan balolar tertip edilmiş, Halkevi saz heyeti marifetiyle konserler düzenlenmiş ve konferanslar verilmiştir.

Halkevinin kuruluşundan sonraki Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'yla ilgili ayrıntılı bilgiler 1936 yılına aittir. 6 Nisan 1936 tarihli Fırat Gazetesi'nde; Çocuk Bayramı münasebetiyle Malatya Halkevi Sosyal Yardım Kolu'nun Halkevi Kurağında 22 Nisan 1936 Çarşamba günü akşamı için bir balo tertip edileceği ve o günden itibaren bayram hazırlıklarına başlanacağı bilgisine yer verilmiştir.³³ Yine, 21 Nisan tarihli Fırat Gazetesinde "23 Nisan Hazırlıkları" başlığıyla duyurulan haberde

³³ Fırat Gazetesi, 6 Nisan 1936.

bayram etkinliklerine kısaca değinilmiş ve “*Bu yılki 23 Nisan Çocuk Bayramı etkinliklerinin geçen yıllara nispeten daha parlak geçmesi için hazırlıkların yoğun bir şekilde*” devam ettiği ifade edilmiştir. Haberde, hazırlıkların Halkevi, Himâye-i Etfâl Cemiyeti ve okullarda gerçekleştirildiği ve provalar yapıldığı belirtilmiştir.³⁴

Kutlama törenleri 24 Nisan 1936 tarihli Fırat Gazetesi’nde “*Çocuk Bayramı Güzel Geçti*” başlığıyla duyurulmuş ve TBMM (büyük kamutay)’nin açılış yıldönümü ve çocuk bayramının geçen yıllara nazaran çok içten ve çok candan bir sevinçle kutlandığı belirtilmiştir. Şehrin baştan başa bayraklarla süslendiği, bütün halkın sokağa döküldüğü ve öğrencilerin bayrama gelenlere Himâye-i Etfâl rozetleri taktığı bilgilerine yer verilmiştir. Etkinliklere saat 09:00’da başlamış, programda yer aldığı şekliyle Lise, Orta mektep ve şehirdeki bütün ilkokul öğrencileri, başlarında öğretmenleri olduğu halde Cumhuriyet Meydanı’nda toplanmışlardır. Başta Malatya Valisi (ilbay) Etem Akıncı ve Malatya milletvekili (saylavı) Osman Taner olduğu halde bütün daire başkanları ve birçok memurlar meydanda yerlerini almışlardır. Kadın, erkek binlerce halk, çocuklarının geçişini görmek için meydanı ve etrafı doldurmuştur. Saat 09:30’da okul öğrencileri tarafından sözleri Aka Gündüz’e ait:

*“Türk çocukları! Türk çocukları!
Gözler ileri, başlar yukarı
Yarınki Hayat, yurt ufukları
Herşey sizindir Türk Çocukları!*

*Çocuklar aziz vatanın malıdır,
Ulu ağacın birer dalıdır.
Yardım görmeli, bakılmalıdır,
Özü ateşli, Türk Çocukları*

*Çocuktur hak tarihini yapan,
Hakk’a tapar çocuğa tapan,
Ey kalbi çarpan secdeye kapan,
Geçiyor, büyük Türk Çocukları.*

*Bakımsız çocuk cansız melektir.
Bakımlı çocuk demir bilektir.
Çocuk sevgisi Türk’e dilektir
Yaşasın Türk Çocukları.”*

sözlerini içeren Himâye-i Etfâl Marşı (Çocuk Marşı)’nı söyleyerek tören başlamış, Cumhuriyet Meydanı’nın orta yerindeki kürsüde ilk sözü İsmet Paşa Okulu başöğretmeni Fehmi Bey almıştır. Fehmi Bey, istiklâl, cumhuriyet ve gençlik konusunda bir konuşma yapmış ve sonrasında yine program akışı içerisinde CHP,

³⁴ Fırat Gazetesi, 21 Nisan 1936.

Halkevi, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Malatya Lisesi adına ilgi uyandıran konuşmalar yapılmıştır. Konuşmaları, ilkökul çocuklarının ortalığı çınlatan şiir ve konuşmaları takip etmiş, küçük konuşmacıların hiç yadırganmadan en gür sesle haykırırları, dinleyicilerin göğsünü kabartmıştır.³⁵

Yine aynı gazetede, 23 Nisan Bayramı münasebetiyle Lisede bir müsâmere verileceği okurlarıyla paylaşılmış, Pazar günü saat 13:00'de Halkevi'nde çocuk balosu tertip edileceği duyurulmuştur. İlk örneğini 1933'te Atatürk'ün uyguladığı öğrencilerin bir günlüğüne makama oturma geleneğine bağlı olarak Malatya'da da öğrencilerin, dairelerde işbaşına geçeceği ifade edilmiştir.

27 Nisan 1936 tarihli Fırat Gazetesi'nde de Malatya Halkevi'nde düzenlenen çocuk balosu hakkında bilgiler yer almaktadır. Haberde; Çocuk Haftası münâsebetiyle 26 Nisan 1936 tarihinde öğleden sonra saat 13:00'de yapılan çocuk balosuyla ilgili olarak Halkevi salonunun ve bütün odaların seyirciyle dolduğu ve hatta yerin dar olması yüzünden bir sandalyeye iki kişinin sıkışmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir. Etkinlik, İstiklâl Marşı'yla başlamış, ardından 23 Nisan Bayramı'nın doğuşu üzerine bir konuşma yapılmış ve bunu müteakiben halk oyunları oynanmış ve saz heyetin konseriyle balo sona ermiştir. Küçüklerin üstlendikleri roller, alkışlanmış, canlı ve neşeli bir şekilde izlenmiştir. Gazete, çocuk balosu ile ilgili olarak; "*denilebilir ki, çocukların bu balosu, şimdiye kadar şehrimizde eşi görülmemiş bir şekilde güzel geçmiştir*" değerlendirmesi yapmıştır. Çocuk balosundan sonra Malatya Lisesi'nde de bir gösterit gerçekleştirilmiştir.³⁶

27 Nisan 1936 tarihli Fırat Gazetesi, bir yıl önce olduğu gibi "*Küçükler İşbaşıda*" başlığıyla 25 Nisan Cumartesi günü saat 11:30'da Gâzi İlkokulu 5. Sınıf öğrencisi Fikret adıda bir çocuğun ilbaylık makamına oturduğunu, küçük ilbay masa başında iken bir kahvecinin işi bırakmasına rağmen kendisine kazanç vergisi tahakkuk ettirildiğine dair bir dilekçe getirdiğini, küçük ilbayın dilekçeyi büyük bir titizlikle okuduğunu ve incelenerek işlem yapılmasını emrettiğini yazmaktaydı. Nüfus Müdürlüğü'nde görev yapan bir memurun küçük ilbaydan bir hafta izin istediğini fakat küçük ilbayın işlerin sıkışık olması nedeniyle bu memura izin vermediğini yazmış ve bu izin vermediği memurun da küçük ilbayın babası olduğunu kaydetmiştir.

Fırat İlkokulu 5. Sınıf öğrencisi Mesut da Kültür Direktörü olmuş, baş katibi çağırarak 1936 ve 1937 bütçesini tetkik ettikten sonra "önümüzdeki yıl okul açılacak mı, kadroya yeni öğretmen ilâve edilecek mi?" diye sormuş ve bilgi almıştır. Yine, 5. Sınıftan Refik Nüfus Direktörü, 4. Sınıftan Kemal Baytar Direktörü, Gâzi İlkokulu 4. Sınıftan Necdet Belediye Müfettişi ve aynı sınıftan Nihat da Belediye Başkanı olmuştur. Cumhuriyet İlkokulu 5. Sınıftan Mehmet Emniyet Direktörü, 4. Sınıftan Hanifi Ziraat Direktörü, 5. Sınıftan Mehmet İlçe Jandarma ve 4. Sınıftan Hikmet İl Jandarma Komutanlığı makamını işgâl etmişlerdir.

1937 yılına ait 23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'na ait bilgilere ise 30 Nisan 1937 tarihli Fırat Gazetesi'nden ulaşabilmekteyiz. Gazetede; "*23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı, Halkevimizin eliyle vilayetimizde coşkun bir tezahüratla kutlanmıştır.*" başlığıyla verilen haberde, halkın sabahtan itibaren

³⁵ Fırat Gazetesi, 24 Nisan 1936.

³⁶ Fırat Gazetesi, 27 Nisan 1936.

törenin yapılacağı alana akın ettiğini, içten gelen bir kaynaşma ile alanda kalabalıklar oluşturduğunu belirtilmiştir. Devamında evlerin, dükkânların, resmî ve özel kuruluşların bayraklarla süslediği ve bayram için gerekli hazırlıkların Halkevi tarafından yapıldığı kaydedilmiştir. Ayrıca Cumhuriyet alanının bulunduğu mintikanın; okulların en kalabalık olduğu bir yer olması nedeniyle buranın bayram için süslediği, temiz giysilerini giyinmiş okul çocuklarını görmenin bayrama ayrı bir güzellik kattığı dile getirilmiştir. Kutlamaların saat 09:30'da okulların yerlerini almalarından sonra bir lise talebesinin okuduğu İstiklâl Marşı ile başladığı, öğleden sonra ise Malatya Halkevi'nde bir lise tarih öğretmeni tarafından bayramın önemine dair heyecanlı bir konferans verildiği ifade edilmiştir.³⁷

1941 yılına ait 23 Nisan Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamalarıyla ilgili detaylı bilgiler mevcuttur. Fırat Gazetesi'nin 22 Nisan 1941 tarihli sayısında kutlamalarla ilgili olarak: "Yurdun Koruması, Çocuk Korumakla Başlar" ve "1941 yılı 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı ve Çocuk Haftası Programı Bayram Günü" başlığıyla haberler yapılmış ve devamında, 23 Nisan kutlama programı yayımlanmıştır. Bu programda yer alan bilgilere göre; Lise, Orta mektep ve ilkokullar saat 09:30'da Cumhuriyet Meydanı'na gelerek, halk ve okullar krokide gösterildiği gibi yerlerini almışlar, Vali Fahri Özen'in askerî erkânı, halkı ve okulları selamlamasından ve bayramlarını kutlamasından sonra saat 10:00'da etkinlikler başlamıştır. Tören, Fabrika Badosu'nun refâkatında İstiklâl Marşı'yla başlamış, daha sonra sırasıyla Maarif Müdürü Hüseyin Avni Ülküner ve bir ilkokul öğrencisi tarafından günün anlam ve önemini bildiren konuşmalar yapılmıştır. Konuşmaları müteakip geçit resmi yapılmış, sırasıyla Fırat, İsmet Paşa, Cumhuriyet, İnönü ve Gazi İlkokulu öğrencileri yürümüş, daha sonra CHP, Halkevi ve Belediye ziyaret edilerek tören sona ermiştir.

Törenin düzeniyle ilgili tedbirler de alınmış, okul birliklerinin tanzim, sevk ve idaresinden Maarif Müdürü, genel olarak disiplinin temin ve idâmesinden Emniyet Müdürü sorumlu tutulmuştur. Etkinliklerin ikinci bölümü ise saat 19:30'dan sonra Halkevinde başlamış, Millî Hâkimiyet ve Türk İnkılâbı konuları üzerinde konferanslar verilmiştir. Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamaları çerçevesinde hazırlanan Çocuk Haftası programında da hafta boyunca etkinliklere devam edilmiştir. 24 Nisan Perşembe günü, Çocuk bahçesinde oyunlar oynanmış, 25 Nisan Cuma günü, muhtelif yerlerde oyunlar ve spor eğlenceleri tertip edilmiş, 26 Nisan Cumartesi günü, Gazi ilkokulu tarafından saat 14:00'de sinema binasında müsâmere düzenlenmiştir. 27 Nisan Pazar günü, Cumhuriyet İlkokulu tarafından saat 09:00'da Dokuma Mencusat Fabrikası'nda bir müsâmere düzenlenmiş, 28 Nisan Pazartesi günü, okullarda voleybol maçları tertip edilmiştir. Son olarak da 29 Nisan Salı günü çocuk bahçesinde oyunlar ile Halkevinde çocuk terbiyesi hakkında konferans verilmiştir.³⁸

1942 yılında düzenlenen Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamaları yurdun her tarafında olduğu gibi Malatya'da da coşkun bir tezâhüratla kutlanmıştır. Sabahın erken saatlerinden itibaren, çocuklar ve halktan binlerce kişi Cumhuriyet alanını doldurmuş, Fabrika bandosunun İstiklâl Marşı'nı çalmasıyla saat 10:00'da törenler başlamıştır. Törene, bütün resmî, askerî ve özel kuruluşlar iştirâk etmişlerdir. Halkevinde toplanmış bulunan heyet, saat 10:00'da Cumhuriyet alanına gelmiştir.

³⁷ Fırat Gazetesi, 30 Nisan 1937.

³⁸ Fırat Gazetesi, 22-25 Nisan 1941.

Malatya Valisi Fahri Özen, yanlarında askeri erkân, Parti Başkanı, Maarif Müdürü ve Halkevi Başkanı olduğu halde öğrencilerin bayramını kutlamış ve gayet veciz bir konuşmayla Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'nın mahiyet ve önemini belirtmişlerdir. Daha sonra Maarif Müdürü H. Avni Ülküner, Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramıyla ilgili bir konuşma yapmış, müteakiben ilkokul öğrencilerinden bir çocuk Cumhuriyetin çocuk sevgisi hakkında gösterdiği önemi belirten bir konuşma yapmış ve dinleyenler tarafından alkışlanmıştır. Fabrika bandosunun çaldığı güzel havalar arasında resmî geçide başlanmış ve resmî geçit saat 11:00'e kadar devam etmiştir.³⁹

1944 yılı Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'yla ilgili olarak yine Fırat Gazetesi'nde bilgi bulmak mümkündür. 25 Nisan 1944'de yayınlanan Fırat Gazetesi'nde "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Şehrimizde Halkevinin Katkılarıyla Coşkuyla Kutlanmıştır." haberi yer almıştır. Gazeteye göre; halk saat 09:30'da tören alanına toplanmaya başlamış, saat 10:00'da da bir lise öğrencisinin okuduğu İstiklâl Marşı'yla etkinliklerin başladığı vurgulanmıştır. Daha sonra ise 23 Nisan Bayramı'nın önemine dair genç hatiplerin şiirlerini okudukları ve resmî geçit yapılarak törenin son bulduğu belirtilmiştir. Haberin devamında ise öğleden sonra saat 14:00'de Halkevi'ne geçildiği ve burada da lise tarih öğretmenin heyecanlı bir konferans verdiği, gençler arasında cirit ve futbol müsabakalarının düzenlendiği ve kazananlara hediyeler takdim edildiği yer verilmiştir.⁴⁰

23 Nisan Bayramı münasebetiyle yapılan spor müsabakaları, etkinliklere renk katmıştı. Program çerçevesinde Malatya Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı'nın tertip ettiği çeşitli spor gösterilerinin ilkinde Malatya Gençlik ve Hava Gücü takımları arasında da bir futbol maçı oynanmıştır. Her iki takımın oyunu, zaman zaman seyircilerin beğenisini kazanmış ve alkışlanmıştır. Sonuçta, Malatya Gençlik Kulübü 2-1 galip gelmiştir. Bu mücadelede Hava Gücü'nün kalecisi Koço, Muhacim Moto ve Yavri ile Malatya Gençlik takımından Ekrem, Hamdi, Osman ve Hikmet oynadıkları futbolla beğeni kazanmışlardır.

Bu müsâbakadan saat 15:00'de Erzurum Demirspor ile Malatya Demirspor takımları arasında İstasyon sahasında ve binlerce seyirci huzurunda ikinci futbol müsâbakası yapılmıştır. Erzurum Demirspor ve Malatya Demirspor arasında oynanan maç süratli başlamış, Malatya Demirspor takımından Fevzi takımın 1-0 öne geçirmiş, yine Malatya Demirspondan Selahaddin müsait bir fırsattan istifade ederek takımına ikinci sayıyı kazandırmıştır. Bu suretle müsâbaka, 2-0 Malatya Demirspor'un galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Maçı seyredenler arasında Malatya valisi ve bölge Başkanı Ahmet Kınık, Beşinci İşletme Müdürü ve diğer devlet erkânı da yer almışlardır.⁴¹

Gayret Gazetesi, 1949 yılı Millî Hâkimiyet ve Çocuk Bayramıyla ilgili olarak 23 Nisan günlü sayısında "Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı Hürriyet ve İstiklâlin Aşığı Milletimize Kutlu Olsun" başlığıyla yayınlanmış, ilk sayfasını M. Erkunt "Bu Mutlu Günde" ve Halkevi başkanlığı da yapmış olan Nüvit Yetkin'in "23 Nisan" başlıklı yazılarına ayırmıştır.⁴² 1949 yılı kutlamalarında da şehir Türk bayraklarıyla

39 Fırat Gazetesi, 24 Nisan 1942.

40 Fırat Gazetesi, 25 Nisan 1944.

41 Fırat Gazetesi, 28 Nisan 1944.

42 Gayret Gazetesi, 23 Nisan 1949.

donatılarak büyük bayrama yaraşır bir hazırlık gerçekleştirilmiştir. Hükümet meydanı en yoğun günlerinden birini yaşamış, törende önce liseli bir öğrenci “*Yarının Atatürk’ü olduklarını ve olacaklarını*” söyleyerek heyecanlı bir şiir okumuş ve Hükümet meydanını coşturmuştur. Daha sonra ise iki öğretmen günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapmışlardır. Şiir ve konuşmalar bittikten sonra resmî geçit töreni yapılmış, sırasıyla önce ilkokullar akabinde ortaokul ve liseliler geçmişlerdir. Halkevi kollarının düzenlediği bando marşlarıyla birlikte çocuklar mağrur bir edâyla resmî geçit alanından geçişinden sonra tören sona ermiştir.⁴³

D-Sonuç

Farklı toplumlar, millî gün ve bayramlarında kendi öz değerlerini hem yeni yetişen kuşaklara aktarmak hem de millî bir bilinç oluşturmak amacıyla farklı etkinlikler gerçekleştirmektedirler. Türkler için de millî gün ve haftaların kutlanması, hem millî hafızanın canlı tutulması, hem de geleceğin tanzimi bakımından önemli yapı taşları olmuştur. Kuruluşundan günümüze uzanan süreçte Cumhuriyetin temel dinamiklerinin halk tarafından benimsenip yaygınlaşmasında Halkevleri önemli bir rol üstlenmiştir. Bu bağlamda Halkevleri yurt genelinde 1932’den 1951 yılına kadar faaliyette olan bir kültür kurumu olmuştur. Halkevlerinin gerçekleştirdiği çalışmalarından birisi, belki de en önemlisi millî gün ve haftalara ait kutlama etkinlikleridir.

23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramları, Türkiye’de üniter devlet anlayışının simgesi ve millet irâdesinin bir hanedânın elinden alınıp gerçek sahibi olan millete tevdi edilmesinin bir ifadesidir. 23 Nisanın Çocuk Bayramı olarak telaffuz edilmesi ise, uzun süren savaşlardan çıkmış bir toplumun, yetim ve öksüz kalmış çocuklarına bir bahar şenliği ortamında sevindirmekten başka geleceğimiz olan çocukların daha o yaşlarda millî bilince ulaşması amacıyla verilmek istenen mesajdan başka bir şey değildir.

Önceleri Türk Ocağı ve Himâye-i Etfâl Cemiyeti ve 1932’den sonra da Himâye-i Etfâl Cemiyeti ve Malatya Halkevinin öncülüğünde gerçekleştirilen 23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramları, bütün yurttaki olduğu gibi coşkuyla kutlanmış, okul öğrencilerinin de katılımıyla düzenlenen tören ve şenlikler günümüze kadar devam etmiştir.

D-Kaynakça

1-Resmî Yayınlar

CHP (1937), *1937 Yıldönümü Broşürü, Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı?*, Ankara

CHP (1939), *1939’da Halkevleri*, Ankara

CHP Malatya Vilayeti (1938), *Cumhuriyetin XV. Yılında Malatya*, Malatya

Düstur, 2. Tertib, C. 1, Ankara, 1337.

Meclis-i Mebusân Zabıt Ceridesi, C. 5, Devre: 1, Ankara, 1325/1909.

TBMM Zabıt Ceridesi, (24 Teşrin-i evvel 1339), C.3, II. Devre, Ankara, 1339.

TBMM Zabıt Ceridesi, IV Dönem, C.VII, Ankara, 1339.

TBMM Zabıt Ceridesi, 23 Nisan 1337 (1921), 24. İçtima, 1.celse, C. 10, Ankara,

⁴³ *Gayret Gazetesi*, 25 Nisan 1949.

1958.

TC. Resmî Gazete, 2 Mayıs tarihli 10 Sayılı 112 numaralı kanun, 1921.

TC. Resmî Gazete, 1 Haziran, S.3017, 1935.

TC. Resmî Gazete, 19 Mart S.17284, 1981.

2-Tetkik Eserler ve Makaleler

Afetinan, A., *İzmir İktisat Kongresi*, TTK, Ankara, 1982.

Akcan, Erol, *İttihat ve Terakki Fırkasının Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, TTK, Ankara, 2015.

Akın, V., "23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk Bayramının Tarihçesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.3, 1997, ss.91-96

Arıkan, Z., "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.6, S.23, 1999, ss.261-281

Ateş, Nevin Yurdsever, "Resmen Bayram Olmadan Önceki 19 Mayıs Kutlamaları", *Toplumsal Tarih Dergisi*, S. 113, (Şubat 2011), İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2011, ss.34-37.

Aydın, M., "The Role Of Community Centers in Education Throughout Historical Process and The Example of Malatya Community Center (1932-1951)", *International Conference on Research in Education and Science (ICRES)*, May 19-22, Bodrum, Turkey, 2016, pp. 1709-1723.

Aydın, M, Aydın, M. K., *Türk İnkılâbı Tarihi* (2. Baskı), Azim Matbaası, Ankara, 2011.

Aziz Çelik, Aydın, Zafer (ty.), *Gelenekten Geleceğe 1 Mayıs: 1886-2007*, www.emo.org.tr /ekler/

8511e767850342e_ek.pdf?dergi=960 (erişim tarihi 15 Aralık 2016)

Bolat, B. S., *Milli Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923–1960)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2015.

Deringil, S., *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji* (Çev.Gül Çağalı Güven), İstanbul, 2002.

Elman, Ahmet Şevket, *Dr. Reşit Galip*, Ankara, 1955.

Haykır, Yavuz -Çetin, Vahide, "Malatya Halkevi Dergisi: Derme", *Prof. Dr. Abdulkadir Yuvalı Armağanı*, Cilt: 2, Kayseri, 2015.

Koçoğlu, Erol, "Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Antropoloji", *Sosyal Bilgilerin Temelleri*, Ed.: Refik Turan-TaHSi Yıldırım, Ankara, 2016, ss.325-355.

Ölçer, C., *Cumhuriyet Dönemi Türk Kağıt Paraları (1923-1983)*, İstanbul, 1983.

Özacun, O., "Halkevlerinin Dramı", *Kebikeç*, C.II, S.3, 1996, ss.87-96

Özçelik, M., "23 Nisan Çocuk Bayramının Ortaya Çıkışı ve 1922-1929 Yılları Arasında 23 Nisan Kutlamaları", *Akademik Bakış*, C. 5, S: 9, (Kış), 2011, ss.265-284

Özdemir, Y ve Aktaş, E., "Halkevleri 1932’den 1951’e", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (TAED)*, S. 45, Erzurum, 2011, s.s.235-262.

Şahingöz, M., "Osmanlı’dan Millî Mücadele’ye İstiklâl-i Osmanî Günü Kutlamaları", *Osmanlı*, C.1, Yeni Türkiye, Ankara, 1999.

Sarısakal, Baki (ty.), *1 Mayıs Amele Bayramı*, s. 1-3, bakisaridakal.com/(erişim tarihi 15 Aralık 2016)

- Taş, F., “Türk Meclislerinin Kabul Ettiği Bayramlar”, *Türkler* 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, ss.352-362
- Tekeli, İ., “Bir Toplumsal Anlatım ve Katılım Biçimi Olarak Kutlama Şenlikleri”, *Bir Çağdaşlaşma Projesi Olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 Yılı*, 1997.
- Toksoy, N., *Halkevleri, Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Ankara, 2007.
- Türk Parlamento Tarihi, TBMM IV. Dönem 1931-1935*, C. I, Ankara, 1996.
- Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, C. I., Ankara, 1995.

3-Süreli Yayınlar

- Fırat Gazetesi*, 21 Nisan 1936.
- Fırat Gazetesi*, 22 Nisan 1941.
- Fırat Gazetesi*, 24 Nisan 1936.
- Fırat Gazetesi*, 24 Nisan 1942.
- Fırat Gazetesi*, 25 Nisan 1944.
- Fırat Gazetesi*, 27 Nisan 1936.
- Fırat Gazetesi*, 28 Nisan 1944.
- Fırat Gazetesi*, 30 Nisan 1937.
- Fırat Gazetesi*, 6 Nisan 1936.
- Gayret Gazetesi*, 23 Nisan 1949.
- Gayret Gazetesi*, 25 Nisan 1949.
- Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi*, 22 Nisan 1927.
- Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi*, 23 Nisan 1922.
- Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi*, 23 Nisan 1923.
- Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi*, 23 Nisan 1924.
- Milliyet Gazetesi*, 23 Nisan 1926.
- Vakit Gazetesi*, 25 Nisan 1922.

30 NİSAN 1936

FIRAT

YIL 4 SAYI 32

Bu gidişle İspanya'da galiba taşta üstüne kalmıyacak.

Muhterem misafiriniz gerofin ziyafet

Ankara 29 (A. A.) - Duhuleyi vakti ve C. P. Ferid sektörleri Süri Kıya bugün müdahare müdahare İnk kardeşleri vakti gerofin ziyafetleri.

Türkiye-İran münaseleti

Ankara 29 (A. A.) - İki gün gürültüli birer ziyafet münaseleti.

İspanya işleri

Ankara 29 (A. A.) - İspanya'da bu ay yarınlar tarihi bir Türk paberi denir. Bu paberi denir. Bu paberi denir.

Hükümet konamağın yeri

Ankara 29 (A. A.) - Hükümet konamağın yeri.

Çocuk haftası

23 Nisan çocuk haftası.

Uzun emeklik hayrını

Uzun emeklik hayrını.

Yeni gazeteler

Yeni gazeteler.

Rever-i jümama gide

Rever-i jümama gide.

23 NİSAN 1936

FIRAT

YIL 4 SAYI 32

Ankara Halkevinde 23 Nisan

Ankara 29 (A. A.) - Ankara Halkevinde 23 Nisan.

Çocuk bayramı

Çocuk bayramı.

Uzun emeklik hayrını

Uzun emeklik hayrını.

Yeni gazeteler

Yeni gazeteler.

Rever-i jümama gide

Rever-i jümama gide.

20 NİSAN 1936

FIRAT

YIL 4 SAYI 31

Cocuk haftası iki gün sonra baskıy

23 Nisan Müsabebetile

BULGAR GAZETELERİ

Bulgar gazeteleri.

13'er Komiteler İhtilal-i İlahiye

13'er Komiteler İhtilal-i İlahiye.

İsmi kaka fabrikası

İsmi kaka fabrikası.

Değerli mektupları

Değerli mektupları.

Doktor Operator

Doktor Operator.

Yurttaş! 23 Nisan Bayramında Çocuklara Yardım Unutma!

Yurttaş! 23 Nisan Bayramında Çocuklara Yardım Unutma!

23 Nisan Müsabebetile

BULGAR GAZETELERİ

Bulgar gazeteleri.

13'er Komiteler İhtilal-i İlahiye

13'er Komiteler İhtilal-i İlahiye.

İsmi kaka fabrikası

İsmi kaka fabrikası.

Değerli mektupları

Değerli mektupları.

Doktor Operator

Doktor Operator.

Yurttaş! 23 Nisan Bayramında Çocuklara Yardım Unutma!

Yurttaş! 23 Nisan Bayramında Çocuklara Yardım Unutma!